

KÖTELESPÉLDÁNY

VELEM

és környéke

Kedves Vendégeink!

Ha Velemben járnak, akár rövid időre is, ismerkedjenek meg e kicsi település múltjával és jelenével.

Velem 332 m tengerszint feletti magasságban a Kőszegi-hegység délkeleti lejtőjén terül el. A hegység jól-lehető összefüggő vonulatot képez a Stájer-Alpokkal, mégsem folytatása az Alpok kristályos képződményeinek.

Az Alpok közelsége különleges mikroklímát hoz létre. A hegyoldalba települt falvak: Velem, Cák, Bozsok tiszta levegője és az őket körülölelő hegyek adta védettsége révén klimatikus üdülésre alkalmas. Velem Kőszegszerdahelyen át vezető közúton érhető el. Megközelíthető még a kőszegi Szabó-hegyen át vezető hegyi szerpentinúton is, amely az ország egyik legszebb erdei autós útja. Ez az út a falu északi részén elhelyezkedő *Hotel Avar*-nál éri el Velem belterületét. Az egycsillagos szálloda fürdőszobás, illetve mosdós szobákkal várja pihenni vágyó vendégeit. A turistaszálló, a gyermeküdülő és a faházak ideális bázisa a diákturizmusnak, ifjúsági táboroknak. A vendégek programját a szauna, kondicionálóterem, tornaszoba, sportpályák egészítik ki.

A tiszta levegőjű, ritka természeti szépségeiről ismert üdülőhelyet a Szentkút-forrásból eredő, sebes folyású hegyipatak szeli át. A falu felett a hegyen 568 m tengerszint feletti magasságban álló Szent Vid-kápolna közelében, a hegygerincen a legenda szerint Salamon király bizalmasa, a Gut nemzetségből származó Vid építtetett várat. Valószínűbb, hogy a krónikákban *Castrum Viti*-ként emlegetett várat a kőszegi grófok a kőszegi vár tartozékaként építtették. Sorsa összefonódott a kőszegi vár történetével.

1532-ben Jurisich Miklós még Szent Vid várkapitánya címet is viseli, de a vár ekkor már romokban hever. Velem nevét 1279-ben említik a levéltárak, míg Szent Vid neve már 1271-ben szerepel.

A XVIII. században a romokban heverő vár keleti bástyájának oldalán Hillárián szerzetes remetelakot és kápolnát emeltetett. A vár romjait a falu lakossága a XVIII. század második felében eltakarította, hogy nagyobb hely legyen a búcsújárók számára. (Velemben ugyanis minden évben két búcsú van, az egyik Szent Vid-kápolna búcsúja június 15-e »Vid-nap« utáni vasárnap, a másik Perenye nevezetű község lakosainak fogadalmi búcsúja, szeptember végén.) A vár maradványából a sziklába vágott feljáró, valamint a víztároló ciszterna még felismerhető.

Jelenleg pedig folyik a régészeti feltárás a Szent Vid-hegyen, ahol egy ókori városállam maradványai kerülnek napvilágra a csákány nyomán. Szent Vid-hegy kincseshányója az archeológiának és öröme a fáradságot nem kímélő turistának. Szép kilátás tárul a látogató elé a templom előtti térről. Tiszta időben a Ság-hegy, a Somlyó és Sümeg látható. ÉNY-ra a Hörmann-forrás és az Írottkő gerince húzódik.

Közvetlen a templom alatt vezet egy ösvény, melyen 3–4 perc alatt a *Szentkút-forráshoz* lehet eljutni (495 m).

Velem község lélekszáma 1568-ban 25 jobbágy és 6 zsellér, egy malomhelyen, egy szőlőben lakó volt. Jelenleg 322 fő Velem lélekszáma, amely a nyári idényben az itt üdülő vendégekkel többszörösére duzzad.

A postahivatallal szemben találjuk a *Megyei Továbbképző Házat*, melyben egész éven át különféle szaktanfolyamok segítik a résztvevőket. A villa mögötti domboldalon látható még a kb. 300 főt befogadó óvóhelynek a lejárata, melyben egy ideig a Szent Koronát is őrizték. A továbbképző ház szomszédságában építtették fel a fafaragók az alkotóházukat, amely otthont ad az orszá-

összes népi fafaragójának. Az épület előtti téren szebbnél szebb faragott munkáik állandóan megtekinthetők, a park játéka a gyerekek örömeire készültek.

A népművészeti stúdió területén található kovácsműhely, fazekasműhely, szövőterem. A nyár folyamán több alkalommal rendeznek úgynevezett folklórnapot, melyen a felsorolt műhelyek munkáit, ezenkívül kosárfonókat, gyöngyfűzőket, rongybabakészítőket, csontfaragókat is láthatunk alkotás közben, a programokat végigkíséri népzenei és táncos műsor.

Velem határában fekszik a ma is működő *műemlék vízimalom*, alig házhelynyire Kőszegszerdahelytől. Egyik oldalon a zöldellő rét, a másik oldalon a Kőszegi-hegység. A malom melletti mederben csörgedezik a Szerdahelyi-patak.

A Szerdahelyi-patak mentén épült malmok közül ez az egyetlen fennmaradt.

A levéltári anyagok 1568-ban említik először, azonban nem kizárt, hogy már korábban is létezett itt gabonaőrítő szerszám. A szájhagyomány szerint Mátyás király amidőn Borszok környékén vadászgatott, e malomba is betévedt. A malom ekkor a Batthyányaké lehetett.

Évszázadokkal később, 1715-ben a malom a rohongi Sibrik uradalomnak volt a része.

Az idők folyamán a malom neve alig változott: Ritti malom, Rétyi malom, Réti malom, Schuller malom néven található a levéltárakban.

Mai arculatát 1919-ben nyerte el. Lebontva a tetőt még egy emeletet húztak rá, ez ma is jól megkülönböztethető.

A ma is működő malom neves ipartörténeti emlék.

A faluban Zsófi Bálint Miklós *fazekasműhelye* állandóan fogadja vendégeit, ahol munka közben láthatjuk a mestert a korong mellett. Természetesen munkáiból vásárolni is lehet.

A sárga turistajelzéssel könnyen elérhető *Cák* község, ahol a népi *műemlék borpincék* mellett sétálhatunk el, s ha épp egy-egy gazdát ott találunk, szívesen látnak borkóstolóra.

A faluban működik egy *lovasiskola* is.

Tovább sétálva a turistaúton kellemes ösvényeken a Szabó-hegynél elérjük *Kőszeg*et.

A kisváros jelentős idegenforgalmi vonzerő; számtalan műemléke, templomai, a híres Jurisich-vár, az ódon hangulatú belváros mind-mind kellemes élménnyel gazdagítja az ide látogatót. A városban járva feltétlenül keressék fel a Patikamúzeumot és a Helytörténeti Múzeumot.

Régi település a hegyoldalban épült *Borszok* is, mely Velemből a kék jelzésű túraúton 20 perc alatt elérhető. Határában vezetett régen a Savariát ellátó római vízvezeték. A község legszebb műemléke, az 1959-ben restaurált *Sibrik-kastély*, a hagyomány szerint Mátyás király vadászkastélya volt. Jelenleg szállodaként működik. A kastélyról sokáig az a monda keringett, hogy pincéjében kincset rejtettek el, amit csak az utolsó Sibrik fog megtalálni. A nép szerint azért nem keresték, mert egyik családtag sem akart az utolsó lenni.

A község másik érdekessége a *Batthyány-kastélyrom*, innen keltezte II. Rákóczi Ferenc 1698. szeptember 15-én – bizonyos peres ügyben – Esterházy Pál nádorhoz intézett hitlevelét. A XVII. században emelt épület 1841-ben tűzvész áldozata lett.

Közvetlenül a Sibrik-kastély szomszédságában talál-

ható egy *tekésző* és egy *lovasistálló*, a kastélykertben pedig *teniszpálya* várja a sportolni vágyókat.

Bozsokon 6–22 óráig nyitva tartó kishatárátkelő működik, amely *Rohonc* (Rechnitz) nevezetű községnél éri el Ausztriát.

A falu szélén, egy kis völgyben természetes vizű tó található – sok pisztránggal – melyet sok magyar vendég is szívesen látogat, a nyári melegben kellemes strandolási lehetőséget nyújt. Érdeemes betérni a falu templomaiba is.

Rohoncra kiépített szerpentinúton, az Írott-kő érintésével lehet eljutni *Lékára* (Lockenhaus), ahol a Nádasdy Ferenc által épített templom látható, melynek kriptája a Nádasdy-család temetkezési helye volt. A hegytetőn a lékai vár magasodik, mely minden évszakban látogatható.

S így körtúrát téve ismét átléphetjük az osztrák–magyar határt: Kőszegre érünk vissza.

Irodánk a nyári időszakban hetente szervez *egynapos társasutakat* a szomszédos Ausztria közeli és távoli vidékeire egyaránt. Így pl. Puchbergre, ahol a híres Marcipánmúzeum található; a Wörthi-tóhoz, érintve Klagenfurtban a Mini Mundust; Rust városkába a Fertő-tó partjára; valamint Burgenland váraihoz ún. vartúrákat. Idegenvezetés útjaink sok maradandó élményt kínálnak.

De Velem természetesen nemcsak távoli tájak útjait kínálja. Sokkal inkább közvetlen környezetünket.

A vasfüggöny lebontása óta az addig is rengeteg lehetőséget kínáló túrahegyek még bővültek. Az addig látogathatatlan területek érintetlen szépsége sok védett növényrel, nyugodt környezettel pihentető és kimerítő sétákra egyaránt alkalmas. Néhány ajánlott kirándulóhely: Írott-kő, Hétforrás, Stájer-házak, Óház-tető, Kalapos-kő. Az országon átmenő Kék-túraút 0 km-köve Velemben, a Szent Vid-hegy lábánál található.

Az itteni látványosságok közé tartozik az Európában is ritkaságnak számító libanoni cédrus és a források, amelyek kellemes pihenő- és szalonnasütő helyekkel hívogatnak.

Reméljük a sok lehetőséget kínáló utak között találnak kedvüknek megfelelőt.

Szállásuk biztosításában készséggel áll rendelkezésükre irodánk fizetővendég-szobáival és önálló nyaralóival. Családok, baráti társaságok elhelyezését készséggel vállaljuk. A környék sok étterme pedig gondoskodik vendégeink sokszínű, változatos és kielégítő ellátásáról.

Szállás rendelhető:

SAVARIA TOURIST
9726 VELEM, Rákóczi Ferenc út 73.
Telefon: 94-360-029

Helyi megbízott:

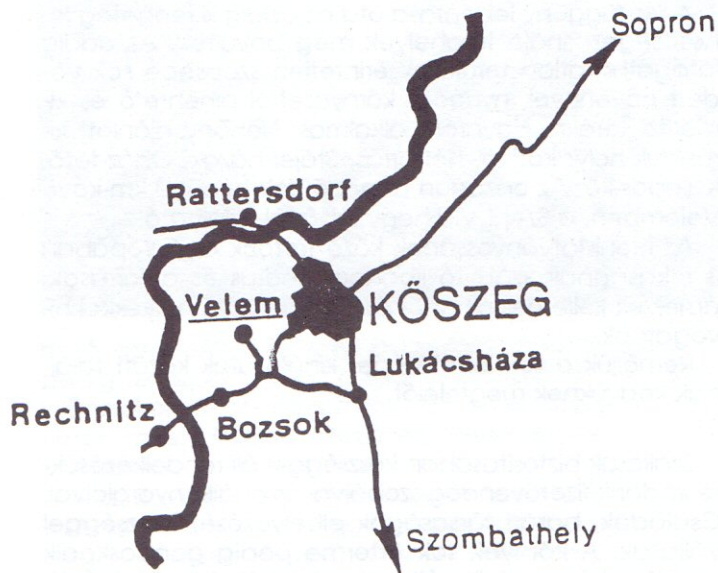
Reményi Anita
9726 VELEM, Rákóczi Ferenc út 34.

Forrásmunka: Pálffy József írása alapján.

Kiadja:
SAVARIA TOURIST, Szombathely
Szerkesztés:
Polgármesteri Hivatal Nyomdája, Kőszeg
Nyomdai munkák:
ROTUNDA Műhely, Szombathely

**SAVARIA
TOURIST**

